

Karten von Attika. Auf Veranlassung des Kaiserlich Deutschen Archäologischen Instituts und mit Unterstützung des Königlich Preussischen Ministeriums der Geistlichen, Unterrichts- und Medicinal-Angelegenheiten aufgenommen durch Offiziere und Beamte des Königlich Preussischen grossen Generalstabes, mit erläuterndem Text herausgegeben von *E. Curtius* und *G. A. Kaupert*. Heft I. Athen und Peiraeus. Berlin, 1881. Dietrich Reimer. — Ára 12 márka.

Folytatása ez azon vállalatnak, melynek első eredményét a fentebbi két szerző által kiadott «Atlas von Athen» képezi, melyet e folyóirat 1881-ki évfolyamának februáriusi füzetében ismertettünk. Ugyanott bővebben szólottunk a vállalat tervéről, azért ez alkalommal rövidebbre fogjuk ismertetésünket.

Szántsándékkal idéztük a hosszú czímet, mert jellemzi a munkát: látjuk t. i., mily nagyszerű segédeszközök állottak a szerzők rendelkezésére, melyek segítségével a maga nemében valóban epochalis munkát megalkothatták, úgy hogy most minden eddig megjelent ezen tárggyal foglalkodó könyv bátran ad acta tehető, kivéve a legrégibbeket, s ezek között talán csak a *Schaubert* építészét, ki 1832-ben a mai Athen-nek tervét minden antik maradvány pontos tekintetbevételével készítette el, mely antik maradványok közül több ma már a város gyors fejlődése következtében elenyészett.

Az előttünk fekvő első füzet négy térképet tartalmaz. Az első (I) a mai Athen nek tervét adja, a régi emlékek vörös színnel való kimutatásával; a második (I a) az írásbeli adatok és építési maradványok segítségével reconstruált régi várost az új város (első térképen levő) tervének halvány előnyomásával, mely a pontosság és hitelesség netovábbjának tudtunkkal első példája: egy ilyen térkép nem csak a régi Athene tervét adja, hanem azt is tisztán láthatjuk rajta, hogy mi volt régen a mai Athen egyes helyein, és mi áll ma a régi városnak minden egyes helyén. E két lap már az «Atlas von Athen» című munkában is megvan, s nem egyéb, mint annak javított kiadása. A változtatások között csak kettő fontosabb. Az egyik a régi város észak-nyugati oldalán előforduló Dipylon pontosabb ábrázolása, a második déli oldalon levő itoni kapu phaleroni út és fal tervrajzának helyreigazítása. A régibb tervben t. i. a phaleroni út és fal egymást metszik, míg az újabban az itoni kapu igazi helyének fölfedezése következtében (mert ezen a kapun lépett ki a phaleroni út a város körfalából) a phaleroni út a hasonnevű falon belül esik abba a térbe, melyet az a hosszú falak felé bezár.

A harmadik és negyedik térkép (II, II a) a mai és régi Peiraeusnak az első kettőhöz hasonló módon készített tervrajzát adja.

A 72 lapra terjedő magyarázó szöveg külön füzetben foglaltatik. A két első térképhez Curtius adja a magyarázatot; a két peiraeusi tér-

kép technikai részéről *Alten* hadnagy, a topographiai és archæologiairól dr. *Milchhöfer* adnak számot, kiknek e két utolsó térkép első sorban köszönhető.

Dr. PE CZ VILMOS.

PHILOLOGIAI PROGRAMM-ÉRTEKEZÉSEK 1880/81.

21. **Farkas József.** Nehány jellemvonás a jogtudós Scævolaokról. (A magyarországi kegyes tanítórend kecskeméti főgymnasiumának tudósítványa az 1880/81-iki tanévről.)

Szerző ezen szorgalommal írt értekezésében különösen a Cicero által híressé vált három Scævola (P. Mucius Scævola, Q. Mucius Scævola Augur, és Q. Mucius Scævola Pontifex) életével és jellemzésével foglalkodik, kik, különösen az Augur és a Pontifex, a Kr. előtti második században a római jogtudománynak megalapítói voltak. Az értekezés egy rövid bevezetésből és három részből áll. Egy pár német munka (különösen Bähr és Bernhardy római irodalomtörténetei), de különösen Cicero művei alapján készült.

22. **R. Perusek** De scholiorum Bernensium origine et auctoribus, argumento et indole. (Jahres-Bericht des k. k. Realgymnasium in Serajevo am Schlusse des zweiten Schuljahres 1880/81. P. 1—32.)

Igen alapos értekezés, mely tárgyát minden oldalról fényes világításban tünteti fel. Szerző először is a leginkább berni codexekben ránk maradt és a Georgica és Eclogára vonatkozó Scholia Bernensia kiadásait, a rájuk vonatkozó irodalmat és kiválóbb kézíratait ismerteti. Azután áttér a scholionok szerzőire. Hagen és más újabb kritikusok ellen kimutatja, hogy Gallus és Gaudentius többnyire Serviusból merítették tudományukat, míg Servius Junilius Filagriustól, vagy helyesebben Junius Philargyriustól, kinek a scholia Bernensia legnagyobb részét kell hogy tulajdonítsuk, teljesen függetlenül dolgozott. Ezen megfigyelés alapján könnyű volt azután Peruseknek a Scholia Bernensia egyes részeit, melyeknél a szerző neve a kéziratokban nincsen kitéve, bizonyos szerzőnek tulajdonítani. Összehasonlította ugyanis a Berni scholionokat a más kéziratokban ránk maradt Servius-féle commentárral, és a hol azt találta, hogy az előbbieket Servius-sal megegyeznek, Gallusnak vagy Gaudentiusnak, illetőleg a Georgicon első könyvétől kezdve, hol a Gallusból való kivonatok megszűnnek, csak Gaudentiusnak tulajdonította, azokat pedig, melyek Servius-tól eltérnek, Philargyriusnak, kivéve, hogyha egy-ügyiségük által későbbi eredetüket el árulták. A magvas értekezést, melynek tanulmányozását mindenkinek ajánljuk, kinek a classicus auctorokhoz írt scholionok kiadásával kell bajlódnia, a Scholia Bernensia szerzőinek kritikai működésének jellemzése rekeszti be.